

Hysbysiad hwylus

Y Cyfansoddiad – Comisiwn y Cynulliad

Ebrill 2007

Pam cael Comisiwn y Cynulliad?

Un o'r prif newidiadau sy'n deillio o ailgyfansoddi Cynulliad Cenedlaethol Cymru fel corff deddfwriaethol, sydd ar wahân i'r weithrediaeth a ddaeth i rym yn sgil Deddf Llywodraeth Cymru 2006 ("y Ddeddf"), yw'r angen i sefydlu Comisiwn y Cynulliad er mwyn galluogi trefniadau gweinyddol a chyfreithiol i gael eu gwneud ar gyfer penodi staff, dal eiddo, prynu gwasanaethau, ymrwymo i gontractau ac ati. Mae trefniadau o'r fath yn bodoli eisoes yn yr Alban ac yn San Steffan.

Darpariaethau ar gyfer Comisiwn yn y Ddeddf

Mae Deddf Llywodraeth Cymru 2006 yn creu Comisiwn y Cynulliad. Mae'n darparu ar gyfer sefydlu, pennu aelodaeth a phennu swyddogaethau'r Comisiwn. Mae'r Ddeddf hefyd yn gofyn bod y Comisiwn yn darparu'r staff, yr eiddo a'r gwasanaethau sydd eu hangen ar y Cynulliad i gyflawni ei swyddogaethau (neu'n trefnu eu bod yn cael eu darparu ar gyfer y Cynulliad).

Bydd y Comisiwn yn cynnwys y Llywydd a phedwar Aelod Cynulliad arall.

Fel sy'n wir o staff Tŷ'r Arglwyddi a staff Senedd yr Alban, bydd staff y Cynulliad (staff Gwasanaeth Seneddol y Cynulliad ar hyn o bryd) yn cael eu cyflogi gan y Comisiwn, ac ni fyddant wedyn yn weision sifil.

Y Comisiwn Cysgodol

Sefydlwyd y Comisiwn Cysgodol drwy bleidlais yn y Cyfarfod Llawn ar 17 Mai 2006 ac roedd yn Bwyllgor y Cynulliad. Crëwyd y Comisiwn Cysgodol i gynllunio a pharatoi ar gyfer materion y mae'r Comisiwn bellach yn gyfrifol amdanynt. Daeth Comisiwn y Cynulliad i fodolaeth ym mis Mai 2007 yn dilyn Etholiad y Cynulliad.

Cadeiriwyd y Comisiwn Cysgodol gan y Llywydd, ac roedd pedwar Aelod Cynulliad yn ran ohono, un o bob grŵp gwleidyddol y Cynulliad.

- Y Gwir Anrh., Dafydd Elis-Thomas AC (Cadeirydd)
- Lorraine Barrett AC
- Peter Black AC
- William Graham AC
- Elin Jones AC

Trafodwyd y materion a ganlyn gan y Comisiynwyr Cysgodol:

- Adolygu gofynion y gyllideb ar gyfer 2007-2008 a'r blynyddoedd i ddod;
- Y cynllun cyfundrefnol;
- Eiddo;
- Mesur pa mor foddhaol yw'r gwasanaethau a ddarperir;
- Anghenion hyfforddi yn y dyfodol.

Penodi Aelodau'r Comisiwn

Yn dilyn etholiad Cynulliad, rhaid i'r Cynulliad, o dan y Ddeddf, drafod cynnig a gyflwynwyd gan y Pwyllgor Busnes sy'n nodi enwau'r pedwar Aelod i gael eu penodi yn aelodau'r Comisiwn.

Cyn belled ag y bo'n rhesymol ymarferol, rhaid i aelodau'r Comisiwn (ac eithrio'r Llywydd) fod yn aelodau o grwpiau gwleidyddol gwahanol.

Os bydd pedwar neu fwy o grwpiau gwleidyddol yn y Cynulliad, mater i arweinydd pob un o'r pedwar grŵp gwleidyddol mwyaf fydd cyfleu i'r Pwyllgor Busnes enw aelod o'i grŵp.

Os bydd llai na phedwar grŵp gwleidyddol yn y Cynulliad rhaid i arweinydd pob un o'r grwpiau gwleidyddol gyfleu i'r Pwyllgor Busnes enw aelod o'i grŵp gwleidyddol a mater i'r Pwyllgor Busnes fydd penderfynu ar enw unrhyw Aelodau ychwanegol.

Os bydd dau neu fwy o grwpiau gwleidyddol a chanddynt yr **un** nifer o aelodau, y Llywydd fydd yn penderfynu pa un o'r grwpiau gwleidyddol hynny fydd yn cael ei gyfrif fel y mwyaf, a hynny drwy roi sylw i lefel y gefnogaeth etholiadol i bob un o'r grwpiau gwleidyddol o dan sylw.

Ymddiswyddiad neu ddiswyddiad

Bydd aelod o'r Comisiwn yn ymddiswyddo o'r Comisiwn drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc. Ni chaniateir i'r Llywydd ymddiswyddo o'r Comisiwn.

Caiff unrhyw Aelod gyflwyno cynnig y dylai Aelod penodol (heblaw'r Llywydd) gael ei ddiswyddo o'r Comisiwn. Os cytunir ar unrhyw gynnig o'r fath yn y Cyfarfod Llawn, caiff yr Aelod hwnnw ei ddiswyddo o'r Comisiwn ar unwaith.

Cyllid ac Adroddiad Blynyddol

Mae'n rhaid i Gomisiwn y Cynulliad, ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol, gyhoeddi a gosod adroddiad gerbron y Cynulliad wrth iddo arfer ei swyddogaethau yn ystod y flwyddyn ariannol honno.

Mae'n ofynnol bod Comisiwn y Cynulliad yn paratoi cyfrifon ar gyfer pob blwyddyn ariannol. Caiff y cyfrifon eu cyflwyno i Archwilydd Cyffredinol Cymru, sydd wedyn yn cyflwyno adroddiad arnynt i'r Cynulliad.

Dyletswyddau a phwerau eraill

Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiwn roi sylw i'r egwyddorion o ddatblygu cynaliadwy, cyfle cyfartal a thrin y Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal wrth gyflawni ei swyddogaethau.

Mae'r Ddeddf hefyd yn rhoi pŵer i Gomisiwn y Cynulliad hyrwyddo ymwybyddiaeth y cyhoedd o'r lywodraeth ddatganoledig yng Nghymru, a'r system a ddefnyddir i ethol Aelodau'r Cynulliad.

Rhagor o wybodaeth

I gael rhagor o wybodaeth am y Gyfres Gyfansoddiadol, cysylltwch â **Dr Alys Thomas** (Alys.Thomas@cymru.gsi.Gov.UK), Gwasanaeth Ymchwil yr Aelodau.

- Gallwch weld rhestr lawn o'n [hysbysiadau hwylus](#) yma.
- [Geirfa](#)

MRS 07/0727 Dr. Alys Thomas

Caiff papurau briffio Gwasanaeth Ymchwil yr Aelodau eu llunio er budd Aelodau'r Cynulliad a'u staff cymorth. Gall yr awduron drafod cynnwys y papurau hyn gydag Aelodau a'u staff ond ni allant gynghori aelodau'r cyhoedd. Rydym yn croesawu sylwadau ar ein papurau briffio a dylid anfon y rhain at Wasanaeth Ymchwil yr Aelodau, Cynulliad Cenedlaethol Cymru, Caerdydd CF99 1NA neu anfonwch e-bost at MembersLibrary@cymru.gsi.gov.uk